

STORTINGET

Innst. 177 S

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:31 S (2019–2020)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik og Geir Pollestad om lønnsmoderasjon for høyt-lønte ledere i staten

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et lønnstak for ledere i staten på 15 G, og lønnsfrys for nåværende ledere med lønninger over dette nivået.»

Det vises til dokumentet for en nærmere beskrivelse av forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharahkhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Torill Eidsheim, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Helge André Njåstad, fra Senterpartiet, Kari Anne Bøkestad Andreassen og Heidi Greni, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til representantforslaget.

Forslagsstillerne viser til flere studier der det, i et noe lengre tidsperspektiv, har vært en dramatisk økning i inntektsulikhet over hele verden siden 1980-tallet. Norge er blant landene i verden med lavest ulikhet, men også her viser trenden at ulikheten er økende. Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at det er i offentlig sektor at ulikheten øker mest, selv om lønnsgapet fortsatt er størst i privat sektor.

Forslagsstillerne mener det er viktig å beholde et arbeidsliv med lav lønsspredning. På bakgrunn av dette foreslår de at regjeringen innfører et lønnstak for ledere i staten på 15 G, og lønnsfrys for nåværende ledere med lønninger over dette nivået.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti ser at Stortingets tidligere uttrykte prinsipper for statens lederlønnspolitik er fulgt opp av regjeringen, og merker seg at Nærings- og fiskeridepartementet 13. februar 2015 la fram «Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel». Det er allerede et lønnstak i statens lederlønnssystem på 2 mill. kroner. Dette taket er ikke justert siden 2015. Disse medlemmer mener at det ikke er hensiktsmessig å innføre et lønnstak for ledere i staten på 15 G, samt lønnsfrys for nåværende ledere med lønninger over dette nivået. Det er imidlertid viktig at prinsippene for lederlønn i staten er basert på moderasjon, og at staten ikke skal være lønnsledende. Samtidig må det legges vekt på at staten skal kunne rekruttere, utvikle og beholde gode ledere som kan bidra til å realisere de statlige virksomhetenes viktige samfunnsoppdrag. Staten må da ha fleksibilitet til å kunne tilby konkurransedyktig lønn, også i de deler av arbeidsmarkedet hvor lønnsnivået er høyt. Videre påhviler det regjeringen et ansvar

for å følge opp at fastsatte prinsipper for lønn og godtgjørelser til ledere i staten følges opp etter forutsetningene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber Stortingets presidentskap om å nedsette et utvalg som skal utrede felles prinsipper for godtgjørelse til politikere på alle forvaltningsnivåer. Utvalget skal også evaluere ordningen med Stortingets lønnskommisjon. Utvalget gis en bred sammensetning der også KS er representert. Inntil saken fremlegges for Stortinget, fryses godtgjørelsen for stortingsrepresentanter og medlemmer av regjeringen på dagens nivå.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser med dyp uro på forskjellsutviklingen i Norge. Den undergraver tilliten og samholdet som vår vellykkede samfunnsmodell hviler på, og som Norge trenger i møte med utfordringene landet står overfor i årene framover.

Disse medlemmer mener at stadige medieoppslag om galopperende lederlønninger og ekstragoder fjernet fra vanlige folks liv har en særlig negativ samfunns effekt. Det handler om et samlet etterlatt inntrykk av at eliten på toppen stikker fra, mens andre regler gjelder for vanlige folk.

Disse medlemmer mener derfor at statlige lederlønninger verken kan ses isolert fra toplønningene i statlige selskaper eller i selskaper der staten er majoritetseier, eller fra lønningene til toppolitikere.

Disse medlemmer konstaterer også at det er en sammenheng mellom disse. Mange kommuner knytter ordførerlønn til stortingsrepresentantenes lønn. Stortingets lønnskommisjon har gjentatte ganger gitt uttrykk for at lønn til stortingsrepresentanter, statsråder og statsminister i større grad bør følge lederlønnsutviklingen i staten. I praksis koples lederlønnsutviklingen i staten til utviklingen i statlige selskaper og selskaper der staten er majoritetseier.

Disse medlemmer konstaterer videre at denne utviklingen fortsetter, på tross av gjentatte politiske erklæringer om at den er uønsket, noe som også kommer til uttrykk gjennom vedtatte retningslinjer.

Disse medlemmer mener det er behov for å kartlegge og analysere årsakene til at dette skjer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener videre at det kan være reelle samfunnshensyn som tilsier at et generelt lønnstak for ledere i staten vil være for rigid. En grundig utredning vil derfor være nødvendig før Stortinget eventuelt vedtar dette.

Disse medlemmer vil derfor foreslå at det nedsettes en lederlønnskommisjon for statlige lederlønning

ger, lederlønninger i statseide selskaper og selskaper der staten er majoritetseier, samt lønnen til politikere på nasjonalt og lokalt nivå. Kommisjonen skal se de statlige lederlønningene, bonusordningene og godtgjørelsene i sammenheng og analysere hvorfor lønnsutviklingen på toppnivå har fått fortsette, på tross av blant annet tidligere vedtatte retningslinjer. Kommisjonen skal videre foreta en grundig vurdering av hva som er reelle samfunnshensyn i lønnsfastsettelsen, og hva som ikke kan begrunnes med dette. Kommisjonen skal ha sterk representasjon fra partene.

Disse medlemmer varsler at Arbeiderpartiet vil følge opp konklusjonene fra en slik kommisjon med politiske grep for å redusere lønnsforskjellene i Norge.

Disse medlemmer mener like fullt at det er regjeringens ansvar å sikre at lederlønnsutviklingen i offentlig sektor ikke overskrider det som er gjennomsnittlig lønnsutvikling i samfunnet. Det vises her til forslag som presiserer hva dette skal innebære.

Disse medlemmer mener samtidig at det haster å sende et tydelig signal om at alle i samfunnet vil bidra, og at det ikke skal gjelde andre regler for dem på toppen enn for vanlige folk.

Av denne grunn varsler disse medlemmer at Arbeiderpartiet vil stille lønnen til statsminister, statsråder og stortingsrepresentanter nominelt i bero til en lederlønnskommisjon har lagt fram sine konklusjoner. Dette vil også komme til uttrykk ved den kommende behandlingen av innstillingen fra Stortingets lønnskommisjon.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette en lederlønnskommisjon for statlige lederlønninger, lederlønninger i statseide selskaper og selskaper der staten er majoritetseier, samt lønnen til politikere på nasjonalt og lokalt nivå. Kommisjonen skal se de statlige lederlønningene, bonusordningene og godtgjørelsene i sammenheng, og analysere hvorfor lønnsutviklingen på toppnivå har fått fortsette, på tross av blant annet tidligere vedtatte retningslinjer. Kommisjonen skal videre foreta en grundig vurdering av hva som er reelle samfunnshensyn i lønnsfastsettelsen, og hva som ikke kan begrunnes med dette. Kommisjonen skal ha sterk representasjon fra partene. Lønnen til statsminister, statsråder og stortingsrepresentanter stilles nominelt i bero til lederlønnskommisjonen har lagt fram sine konklusjoner.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at lederlønnsutviklingen i offentlig sektor ikke overskrider det som er gjennomsnittlig lønnsutvikling i samfunnet.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti forutsetter at det er gjennomsnittlig krone tillegg og ikke prosent tillegg som legges til grunn.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ansvarlig statsråd rapporterer årlig til Stortinget om lederlønnsutviklingen innenfor sitt ansvarsområde. Statsråder med ansvar for statlig deleide selskaper skal avgi rapport til Stortinget om hvordan de har fremmet statens prinsipper for lederlønnsmoderasjon. Det skal også rapporteres om hva som er gjort for å sikre en likestilt lederlønnprofil.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at bonusavtaler begrenses og benyttes kun i unntakstilfeller. Bonusavtaler skal begrunnes og må i statlig eide selskaper og i staten godkjennes av ansvarlig statsråd. Bonus er å betrakte som en del av en leders samlede lønnsavtale og skal underlegges de samme kriterier om moderasjon.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til behandlingen av Representantforslag 66 S (2017–2018) om å sette et tak på lederlønnninger i staten tilsvarende statsministerens lønnsnivå. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet ikke støttet et slikt forslag den gangen. Disse medlemmer har vanskelig for å se hva som har endret seg fra 2018, og stiller seg undrende til at Senterpartiet plutselig har behov for å fremme et forslag som de var imot i 2018.

Disse medlemmer mener at staten ikke skal være lønnsledende, men for at staten skal kunne rekruttere og beholde gode ledere som kan oppnå de målene virksomheten har, må lønnsnivået være konkurransedyktig. Disse medlemmer mener et tak på 15 G vil føre til tap av dyktige ledere til private virksomheter, noe som ikke vil være gunstig for staten. Videre viser disse medlemmer til at dersom lønnsnivået er for lavt og dyktige ledere forsvinner til private virksomheter i inn- og utland, vil det svekke statlige virksomheter i Norge.

Disse medlemmer mener lønnsutviklingen til statlige ledere skal være rimelig og over tid på linje med lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti registrerer at det er en utbredt praksis at ledere som må fratre sin lederstilling, ofte får beholde

lønnen, men plasseres i ny stilling. Disse medlemmer mener denne praksisen er uheldig og strider mot folks oppfatning av hva som er rimelig, og hva som er vanlig i privat virksomhet.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere en praksis der ledere i staten og i heleide statlige selskaper som fratrer sine stillinger, uavhengig av om det er frivillig eller ufri-villig, som hovedregel ikke beholder sin lederlønn hvis de omplasseres til lavere stillinger.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til Dokument 8:66 S (2017–2018), jf. Innst. 166 S (2017–2018), hvor medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti foreslo at regjeringen skulle fremme en sak for Stortinget om eventuelle endringer i retningslinjene for lederlønnninger og andre typer godtgjørelser for de ansatte i staten. Forslaget ble nedstemt.

Nivået på lederlønnninger diskuteres til stadighet, og til tross for at også regjeringspartiene har understreket at staten ikke skal være lønnsledende, har forskjellene økt. De gjentatte løftene om moderasjon har ikke slått til. Disse medlemmer mener derfor det er nødvendig å sette et klart lønnstak for ledere i staten, samt å innføre lønnsfrys for ledere som tjener mer enn dette i dag.

På den bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innføre et lønnstak for ledere i staten på 15 G, og lønnsfrys for nåværende ledere med lønnninger over dette nivået.»

«Stortinget ber regjeringen nedsette en lederlønnskommisjon for statlige lederlønnninger, lederlønnninger i statseide selskaper og selskaper der staten er majoritets-eier, samt lønnen til politikere på nasjonalt og lokalt nivå. Kommisjonen skal se de statlige lederlønnningene, bonusordningene og godtgjørelsene i sammenheng og analysere hvorfor lønnsutviklingen på toppnivå har fått fotfeste, på tross av blant annet tidligere vedtatte retningslinjer. Kommisjonen skal videre foreta en grundig vurdering av hva som er reelle samfunnshensyn i lønnsfastsettelsen, og hva som ikke kan begrunnes med dette. Kommisjonen skal ha sterk representasjon fra partene. Lønnen til politiske og administrative ledere i staten med en lønn på 9,8 G eller mer stilles nominelt i bero til lederlønnskommisjonen har lagt fram sine konklusjoner høsten 2020.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Representantforslag i Dokument 8:66 S (2017–2018) og Innst. 166 S (2017–2018) om å set-

te et tak på lederlønninger i staten tilsvarende statsministerens lønnsnivå.

Dette medlem vil peke på at mer ulikhet i et samfunn fører til et dårligere samfunn. I land der ulikhetene er store, stoler folk mindre på hverandre, rusmiddelmisbruk er mer utbredt, levealderen er kortere, barnedødeligheten er høyere, voldskriminalitet er vanligere, flere sitter i fengsel, og den sosiale mobiliteten er mindre. Større ulikhet er derfor umoderne og ikke bærekraftig, verken i bedrifts- eller samfunnsregnskapet.

Derfor er det viktig å motvirke ulikhet og forskjeller for å bevare og utvikle et godt og bærekraftig samfunn. Å ta vare på verdier som likhet, nærhet og høy grad av tillit er viktig for å bevare sentrale verdier for det norske samfunnet. Dessverre viser fakta at ulikheten er i ferd med å øke i samfunnet som helhet. Den øker også gjennom utviklingen i statlige lederlønninger og lederlønninger i statlig virksomhet.

Dette medlem vil peke på at inntektsforskjellene i Norge har økt de siste tre tiårene. Den fattigste tidelen av husholdningene fikk i 1986 4,5 pst. av samfunnets inntekter etter skatt. Denne andelen gikk ned til 3,7 pst. i 2015. For den rikeste tidelen av husholdningene er utviklingen motsatt. Mens de i 1986 fikk 18,1 pst. av inntektene, var dette økt til 22,8 pst. i 2014.

Det er ulike måter å måle inntektsulikhet på:

- Målt ved Gini-koeffisienten har ulikheten økt hvert år mellom 2012 og 2017, fra 0,249 til 0,261, en økning på 5 pst. (SSB, 2019).
- Målt ved P90/P10-forholdet har ulikheten økt fra 2,9 til 3 mellom 2009 og 2015, en økning på 3,5 pst. (SSB, 2019).
- Måler vi andelen av totalinntekten som disponeres av ulike tidelsgrupper, mottok den rikeste tidelen i 2012 20,6 pst. og den fattigste tidelen 3,9 pst. I 2017 hadde den rikeste tidelen i landet 21,6 pst. av inntekten (5 pst. økning) og den fattigste tidelen 3,8 pst. (3,5 pst. nedgang) (SSB, 2019).

Regjeringens stortingsmelding om ulikhet (Meld. St. 13 (2018–2019)) viser tydelig at økningen i toppinntektsandeler har hatt størst betydning for økt inntektsulikhet de siste 30 år. (Finansdepartementet 2019)

En slik uønsket utvikling må møtes med ulike tiltak. Begrensninger i nivået på lederlønninger i staten er kun ett virkemiddel, men det er viktig fordi myndighetene da sender et signal om at staten ikke skal være en pådriver for større forskjeller.

Et svært høyt lønnsnivå er også undergravende for befolkningens tillit til de som skal stå i de viktigste stillingene i det offentlige. Spesielt utfordres tilliten dersom det samtidig er gjort avtaler som sikrer personer en høy kompensasjon også dersom vedkommende må eller velger å slutte i stillingen. Dette medlem viser til at det har vært flere store offentlige mediesaker som

omhandler avtaler med garantert etterlønn og pensjon. Blant annet har det vært en gjennomgang av pensjonsordningene for lederne i store offentlige selskaper som viser at lederen for Equinor kan forvente en pensjon på nesten 6 mill. kroner. Det er skyhøyt over gjennomsnittet i den norske befolkningen. Det har også vært en stor offentlig sak om en sykehusleder som beholder 85 pst. av full lønn i en ny stilling frem til eventuell pensjon etter en valgt avgang fra lederstillingen. Slike avtaler er med på å undergrave tilliten til helsevesenet og bruken av offentlige midler. De viser at en del statlige ledere har fordeler, også etter at de velger å slutte eller må gå av, som ingen av de øvrige ansatte i helsevesenet er i nærheten av.

Dette medlem vil påpeke at denne utviklingen skjer samtidig med at pensjonsordninger for vanlige lønnstakere strammes inn, slik at folk må jobbe lenger for å oppnå vanlig pensjon, og det manes til moderasjon i lønnsoppgjør. Det er også foretatt kraftige innstramminger i ordningen med dagpenger for arbeidsløse gjennom at feriepengene for de som mister jobben, er fjernet. Dette gjør at det oppstår urettferdige forskjeller som rammer vanlige arbeidstakere, mens ledere blir skjermet og oppnår stadig bedre vilkår.

Dette medlem viser til at offentlig sektor preges av og er helt avhengig av høykompetent, velutdannet arbeidskraft som har like omfattende erfaring og utdanning som lederne. Lederne er helt avhengige av denne høykompetente arbeidskraften hvis de skal lykkes i sin jobb. Skal alle disse ansatte akseptere å gjøre jobben med en vanlig anstendig lønn som det er mulig for samfunnet å betale, kan vi ikke ha ledere som lever i en annen økonomisk verden, og som krever svært høye lønninger og ekstragoder. Dette medlem mener vi trenger dyktige ledere, og at dyktige ledere skal ha gode lønnsvilkår, men det er verken inntekter på to eller 20 mill. kroner i året som avgjør om de er gode i jobben. Dette medlem vil mene at en kan stille spørsmål ved hvor egnet man er for en lederjobb hvis det er nødvendig med lønninger langt over det landets statsminister har, for å yte sitt beste.

Dette medlem understreker at økte lønnsforskjeller ikke er med på å skape et moderne, høykompetent arbeidsliv som sikrer kvalitet, kunnskap, lojalitet og stå-på-vilje hos alle de tusener av arbeidstakere og mellomledere som samfunnet og offentlig sektor trenger.

Dette medlem vil peke på at statsministeren og stortingspresidenten har de to fremste vervene i det offentlige Norge. Det lønnsnivået en velger å gi disse to posisjonene, er høyt, og det er naturlig at dette også setter en grense for det høyeste nivået for lederlønninger i staten. Statsministerens godtgjørelse er i dag på 1 735 682 kroner. I dag er det mange ledere i staten som tjener mer enn statsministeren. Dette medlem er som regjeringen interessert i at staten skal tilby konkurransedyktige

betingelser, og at lønn også kan være knyttet til konkrete krav om resultat. Nettopp derfor ønsker dette medlem at lønnstaket ikke skal være fast, men knyttes til lønnsutviklingen til statsministeren. Det er vanskelig å se at det er andre ledere i staten som har større ansvar, eller som det stilles høyere forventninger til, eller som er mer avhengige av resultater, enn statsministeren.

Dette medlem viser til at statlige ledere har ulike utfordringer av ulik karakter som gjør at de kompenseres gjennom lønn, men hvor det ikke er offentlig tilgjengelig informasjon at dette er kompensasjon ut over arbeidsinnsats, og at det kan være vanskelig å beregne hva som er reell lønn. Dette medlem vil vise til at en utredning om hvordan et lønnstak skal kunne beregnes og vurderes, må ta hensyn til spesielle forhold knyttet til utøvelsen av lederarbeidet som utenlandsoppdrag eller andre kompensasjoner til bolig osv. Dette medlem kan ikke se at det er for komplisert å beregne og eventuelt gjøre fradrag for slike avtaler om tillegg eller ekstra goder. På samme måte må det også tas hensyn til særskilte frynsegoder ved vurderingen av hva som er den totale lønnen.

Dette medlem viser til at tall fra SSB, gjengitt i Dagens Perspektiv 21. februar 2020, viser at regjeringen ikke har lyktes i å dempe lønnsveksten for ledere i staten. I fjor økte lønnen til de statlige lederne i snitt med hele 4,8 pst., mens lønnsveksten for arbeidstakere ellers var på 3 pst.

Dette medlem viser til statsrådets brev til komiteen av 11. februar 2020, der det argumenteres med at lønnsutviklingen er bremsset når en regner i prosent. Dette medlem påpeker at en økning på 2 pst. i høye lederlønninger er en helt annen sum enn 2 pst. i lave og middels lønninger. Eksempelen viser at en i regjeringen ikke ønsker å forstå at økende inntektsulikhet handler om at ulike grupper lever i helt ulike økonomiske verden, og at mennesker med lave inntekter ikke lever av prosenter, men av reelle kroner en kan betale nødvendige utgifter til bolig, strøm og mat med.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at taket på samlet godtgjørelse for ansatte i staten, inkludert eventuelle tillegg og pensjon, ikke skal være på et høyere nivå enn de ordningene som til enhver tid gjelder for statsministeren.»

Inntil et slikt nytt system er på plass, er det nødvendig med lønnsstopp for regjering og storting. På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Godtgjørelse til statsminister, statsråder og stortingsrepresentanter økes ikke inntil et nytt system med tak på lederlønninger i staten er på plass.»

«Stortinget ber regjeringen ikke øke lønn eller godtgjørelse til statssekretærer og politiske rådgivere i regjeringsapparatet inntil et nytt system med tak på lederlønninger i staten er på plass.»

Dette medlem mener det også er nødvendig at styrene i statlige selskaper får en klar instruks om å snu trenden med urimelig høye lederlønninger, styrehonorarer og bonuser.

Dette medlem viser for øvrig til at Representantforslag 127 S (2018–2019) om statlig lederlønnskuttreform og Meld. St. 8 (2019–2020) Statens direkte eierskap i selskaper – Bærekraftig verdiskapning er til behandling i næringskomiteen, og at medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti i den forbindelse tar sikte på å fremme forslag om at bruken av variabel lønn og bonusordninger strammes inn, samt at størrelsen på pensjonsordninger og sluttvederlag for ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel gjennomgås med mål om reduksjoner i samlet godtgjørelse. Det skal meldes tilbake om utviklingen i de årlige statsbudsjettene.

I tillegg tar medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti i næringskomiteen sikte på å fremme forslag om å be regjeringen sørge for at staten bruker sin posisjon som majoritetseier til å sørge for at lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i de relevante selskapene følger statens retningslinjer for lederlønn. Videre skal staten etterstrebe at statens retningslinjer for lederlønn gjelder i alle selskaper der staten har en eierandel, og at regjeringen må benytte sin eiermakt til å sikre at retningslinjene etterleves, og til å skifte ut medlemmene i styret som ikke følger statens retningslinjer for lederlønninger i selskaper der staten legger til grunn at de skal følges.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber Stortingets presidentskap om å nedsette et utvalg som skal utrede felles prinsipper for godtgjørelse til politikere på alle forvaltningsnivåer. Utvalget skal også evaluere ordningen med Stortingets lønnskommisjon. Utvalget gis en bred sammensetning der også KS er representert. Inntil saken fremlegges for Stortinget, fryses godtgjørelsen for stortingsrepresentanter og medlemmer av regjeringen på dagens nivå.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen sørge for at ansvarlig statsråd rapporterer årlig til Stortinget om lederlønnsutviklingen innenfor sitt ansvarsområde. Statsråder

med ansvar for statlig deleide selskaper skal avgi rapport til Stortinget om hvordan de har fremmet statens prinsipper for lederlønnsmoderasjon. Det skal også rapporteres om hva som er gjort for å sikre en likestilt lederlønnsprofil.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen etablere en praksis der ledere i staten og i heleide statlige selskaper som fratrær sine stillinger, uavhengig av om det er frivillig eller ufri-villig, som hovedregel ikke beholder sin lederlønn hvis de omplasseres til lavere stillinger.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen nedsette en lederlønns-kommisjon for statlige lederlønninger, lederlønninger i statseide selskaper og selskaper der staten er majoritets-eier, samt lønnen til politikere på nasjonalt og lokalt nivå. Kommisjonen skal se de statlige lederlønningene, bonusordningene og godtgjørelsene i sammenheng og analysere hvorfor lønnsutviklingen på toppnivå har fått fortsette, på tross av blant annet tidligere vedtatte retningslinjer. Kommisjonen skal videre foreta en grundig vurdering av hva som er reelle samfunnshensyn i lønnsfastsettelsen, og hva som ikke kan begrunnes med dette. Kommisjonen skal ha sterk representasjon fra partene. Lønnen til statsminister, statsråder og stortingsrepresentanter stilles nominelt i bero til lederlønnskommisjonen har lagt fram sine konklusjoner.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen innføre et lønnstak for ledere i staten på 15 G, og lønnsfrys for nåværende ledere med lønninger over dette nivået.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen nedsette en lederlønns-kommisjon for statlige lederlønninger, lederlønninger i statseide selskaper og selskaper der staten er majoritets-eier, samt lønnen til politikere på nasjonalt og lokalt nivå. Kommisjonen skal se de statlige lederlønningene, bonusordningene og godtgjørelsene i sammenheng og analysere hvorfor lønnsutviklingen på toppnivå har fått fotfeste, på tross av blant annet tidligere vedtatte retningslinjer. Kommisjonen skal videre foreta en grundig

vurdering av hva som er reelle samfunnshensyn i lønnsfastsettelsen, og hva som ikke kan begrunnes med dette. Kommisjonen skal ha sterk representasjon fra partene. Lønnen til politiske og administrative ledere i staten med en lønn på 9,8 G eller mer stilles nominelt i bero til lederlønnskommisjonen har lagt fram sine konklusjoner høsten 2020.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om at taket på samlet godtgjørelse for ansatte i staten, inkludert eventuelle tillegg og pensjon, ikke skal være på et høyere nivå enn de ordningene som til enhver tid gjelder for statsministeren.

Forslag 8

Godtgjørelse til statsminister, statsråder og stortingsrepresentanter økes ikke inntil et nytt system med tak på lederlønninger i staten er på plass.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen ikke øke lønn eller godtgjørelse til statssekretærer og politiske rådgivere i regjeringsapparatet inntil et nytt system med tak på lederlønninger i staten er på plass.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen sikre at lederlønnsutviklingen i offentlig sektor ikke overskrider det som er gjennomsnittlig lønnsutvikling i samfunnet.

II

Stortinget ber regjeringen sikre at bonusavtaler begrenses og benyttes kun i unntakstilfeller. Bonusavtaler skal begrunnes og må i statlig eide selskaper og i staten godkjennes av ansvarlig statsråd. Bonus er å betrakte som en del av en leders samlede lønnsavtale og skal underlegges de samme kriterier om moderasjon.

III

Dokument 8:31 S (2019–2020) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik og Geir Pollestad om lønnsmoderasjon for høytlønte ledere i staten – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 12. mars 2020

Karin Andersen

leder

Masud Gharahkhani

ordfører

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Kommunal- og moderniseringsministeren

Stortingets kommunal- og forvaltningskomite
0026 OSLO

Deres ref
2019/4886

Vår ref
20/184-2

Dato
12. februar 2020

**Dokument 8:31 S (2019-2020) Representantforslag fra
stortingsrepresentantene Trygve Slagsvold Vedum, Sigbjørn Gjelsvik og
Geir Pollestad om lønnsmoderasjon for høytlønte ledere i staten**

Jeg viser til nevnte representantforslag som Stortingets kommunal- og forvaltningskomite har sendt tidligere kommunal- og moderniseringsminister Monica Mæland for vurdering.

Representantforslaget er formulert slik:

" Stortinget ber regjeringen innføre et lønnstak for ledere i staten på 15 G, og lønnsfrys for nåværende ledere med lønninger over dette nivået".

Jeg minner om at det allerede er et øverste lønnstak i statens lederlønnssystem på 2 millioner kroner. Dette taket er ikke justert siden 2015.

Representantforslaget viser til ledere på egne kontrakter i staten og ansatte i det statlige tariffområdet. Det statlige tariffområdet omfatter departementene med underliggende etater, samt Riksrevisjonen og Stortingets ombudsmann for forvaltningen, EOS-sekretariatet, Stortingets ombudsmann for forsvaret og Nasjonal institusjon for menneskerettigheter.

Det statlige tariffområdet omfatter om lag 200 virksomheter. De statlige virksomhetene varierer i størrelse, dvs. antall ansatte, og med hensyn til organisering og lokalisering. De minste virksomhetene har bare noen få ansatte, mens de store virksomhetene med flere tusen ansatte, er organisert i en rekke ulike interne driftsenheter og kan være lokalisert over hele landet. Som eksempler på de siste kan nevnes NAV, Forsvaret, Vegvesenet, Politiet og Skatteetaten. Utenriksdepartementet har i tillegg store deler av sin virksomhet fordelt og lokalisert på svært ulike lokasjoner i utlandet, mange i krevende områder når det gjelder sikkerhet og infrastruktur.

Virksomhetenes samfunnsoppdrag spanner over et svært bredt spekter innenfor forskjellige fagområder og segmenter av arbeidsmarkedet. Utdannings- og forskningsinstitusjoner, kriminalomsorgen, statlige tilsyn og barne- og ungdomsforvaltningen, er eksempler på den store spredningen i samfunnsoppdragene. Dette mangfoldet tilsier at det vil være ulike rammer og premisser knyttet til lederrekrutteringen i de ulike segmentene av arbeidsmarkedet.

Jeg legger vekt på at staten skal kunne rekruttere, utvikle og beholde gode ledere som kan bidra til å realisere de statlige virksomhetenes viktige samfunnsoppdrag. Staten må være i stand til å kunne rekruttere og beholde dyktige ledere og fagspesialister for å kunne ivareta viktige samfunnsfunksjoner. Det medfører at staten må ha fleksibilitet til å kunne tilby konkurransedyktig lønn, også i de deler av arbeidsmarkedet hvor lønnsnivået er høyt.

Lønn for ledere fastsettes i rekrutteringsprosesser hvor en ønsker å tiltrekke egnede lederkandidater, ofte med en særskilt kompetanse. De rekrutteres ikke sjeldent i konkurranse med arbeidsmarkedet utenfor staten. Etter en samlet vurdering er det derfor ikke hensiktsmessig å innføre et lønnstak på 15 G for ledere i staten.

Staten må kunne tilby konkurransedyktige betingelser, men skal ikke være lønnsledende. Lønnsutviklingen blant statens ledere skal være rimelig og over tid på linje med lønnsutviklingen i arbeidslivet for øvrig. Dette er fulgt opp gjennom gjennom presisering i retningslinjene for lederlønn i staten og i årlige brev til departementene. Oppfølgingen har gitt resultater. For 2018 viser for eksempel tall fra Det tekniske beregningsutvalg for inntektsoppgjørene, en lønnsøkning på 2,1 % for statlige toppledere. Til sammenligning var økningen 2,8 % i gjennomsnitt for de største forhandlingsområdene. For industriarbeidere var økningen også 2,8 %, en tiendedels prosent høyere enn økningen for statsansatte.¹

Statens lederlønnssystem legger opp til at den enkelte leder i systemet skal pålegges konkrete krav til resultater i stillingen. Oppfyllelsen av disse skal vurderes årlig av arbeidsgiver, med mulighet for lønnsforhøyelse ved gode leveranser, og lønnsnedgang dersom resultatene uteblir. Muligheten for å tilby etterlønn og retrettstillinger er også strammet inn i retningslinjene, som ble revidert i 2015.

|

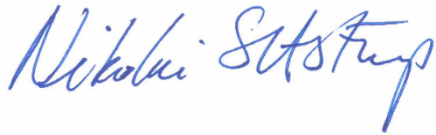
Mange av de 67 lederne som oppgis å ha en lønn tilsvarende 15 G eller høyere, er aktuelle kandidater også for andre høyt betalte stillinger. For at statlige virksomheter skal kunne tiltrekke seg og beholde de beste lederkandidatene, vil det ikke være hensiktsmessig å begrense handlingsrommet med et konkret tak på lønnsnivå på 15 G, og lønnsfrys for de med lønninger over dette nivået.

---

¹ NOU 2019: 6 Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2019

Når det gjelder pensjon, er lederne i staten – som andre statsansatte - underlagt et tak tilsvarende 12 ganger folketrygdens grunnbeløp (G). 66 % av 12 G ved full opptjening utgjør pr. dato kr. 790 875,- (eventuelle effekter av samordningen er da ikke inkludert).

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink, reading "Nikolai Astrup". The signature is written in a cursive, flowing style.

Nikolai Astrup

